

ΟΠΛΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Όνομα μαθητή: Ούτρας Βασίλης

Τάξη – Τμήμα: Β2”

Σχολικό Έτος : 2021 – 2022

Υπεύθυνη Καθηγήτρια : Ραϊτσίνη Χριστίνα

ΤΑ ΟΠΛΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Ο οπλισμός του Βυζαντινού στρατού ήταν ο πιο εξελιγμένος της τότε εποχής. Οι συνεχείς συγκρούσεις ανάγκασαν το Βυζαντινό κράτος να επινοήσει νέα όπλα και να βελτιώσει τα ήδη υπάρχοντα. Η κατασκευή των όπλων επιτρεπόταν μόνο από κρατικά οπλοποιεία και εργαστήρια. Οι οπλοποιοί (δεπρωτάτοι ή φαβρικήσιοι) ήταν γνωστοί στο κράτος, ελέγχονταν και τους απαγόρευαν να διαρρεύσουν τον τρόπο κατασκευής των όπλων καθώς και την πώληση αυτών. Οι παραβάτες τιμωρούνταν με βαριές ποινές, ακόμη και με θάνατο. Η εμφάνιση των όπλων ήταν απλή και χωρίς διακοσμήσεις. Αργότερα οι κατασκευαστές όπλων άρχισαν να τα διακοσμούν έτσι ώστε να τρομοκρατούν τον εχθρό.

Τα βυζαντινά όπλα χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: τα επιθετικά και τα αμυντικά.

Αμυντικά όπλα:

- Οι ασπίδες, οι οποίες καλούνταν «σκουτάρια» και οι στρατιώτες σκουτάριοι. Ο Λέοντας ΣΤ΄ ονομάζει τις ασπίδες των οπλιτών «θυρεούς» και εκείνες των ψιλών «ασπιδίκια».
- Οι περικεφαλαίες γνωστές ως κασίδες και κασίδια, ανάλογα με το μέγεθός τους και ως κόρυθες (Λέοντας ΣΤ΄), και οι οποίες έφεραν στην αρχή αιχμή και αργότερα (6ο αι.) λοφίο.
- Οι θώρακες οι οποίοι ήταν, ή αλυσιδωτοί ή κεράτινοι ή από δέρμα βουβάλου ή από κένδουκλο, (γνωστοί ως ζάβες, σάλβες, λωρίκια ή κλιβάνια).
- Τα χειρομάνικα, τα οποία λέγονταν και χειρόψελλα ή μανικέλλια.
- Οι κνημίδες, οι οποίες καλούνταν και ποδόψελλα ή χαλκότουβλα.
- Τα προμετώπια ή προμετωπίδια, τα οποία χρησίμευαν για την προστασία των μετώπων των ίππων .
- Τα περιστέρνια ή περιστήθια ή στηθάρια, για την προστασία των τραχήλων των ίππων.
- Τα κατανώτια, για την προστασία των οπισθίων των ίππων.

Επιθετικά όπλα:

- Τα δόρατα, τα οποία λέγονταν κοντάρια, ή μέναυλα και είχαν μήκος 3,50-4,70μ.
- Τα δορυδρέπανα, τα οποία ήταν δόρατα μακριά και έφεραν κοντά στην αιχμή τους κοφτερό δρεπάνι, σαν άγκιστρο.
- Τα ακόντια, τα οποία λέγονταν και ρικτάρια και είχαν μήκος 2,5μ.
- Οι σπάθες ή τα σπαθιά, αναρτώμενα από τον ώμο και από τη ζώνη τα οποία έφεραν οι σκουτάριοι. Οι κατάφρακτοι ιππείς έφεραν ξίφη δίστομα, μεγάλα ή μικρά, αναρτώμενα από τον ώμο και παραμήρια διαζωσμένα,
- Τα μαρτζοβάβουλα ή τα πελεκίδια, με τα οποία οπλίζονταν οι πελταστές και όλοι οι ιππείς.
- Οι κορύννες ή κορύνια.
- Τα τόξα, τα οποία καλούνταν και τοξάρια, ενώ τα βέλη τους σαγίτες. Οι θήκες των βελών ονομάζονταν κούκουρα (φαρέτρες) και αναρτιόνταν από τον ώμο,
- τα σωληνάρια μικρά τόξα,
- Οι τζάγγρες ή τζαγγρές μεγάλα και πολύ ισχυρά τόξα, τα οποία έβαλλαν μικρά αλλά βαριά βέλη (εισήχτηκαν στο Βυζάντιο από τους σταυροφόρους της Α΄ σταυροφορίας τον 11. αι.),
- Οι άγγωνες, μικρά δόρατα που χρησιμοποιούνταν και ως ακόντια. Είχαν σχήμα τριφυλλίου με δύο άγκιστρα και χρησίμευαν να καταξεσκίζουν τις σάρκες του εχθρού, αλλά και να βοηθούσαν στην κλίση της εχθρικής ασπίδας, ώστε να αποκαλύπτεται το στήθος και η κεφαλή του αντιπάλου.
- Οι σφενδόνες, οι οποίες καλούνταν και σφενδοβόλα (εισήχτηκαν όπως και οι τζαγγρες από τη Δ. Ευρώπη). Επίσης τα χειροσίφωνα και οι σιφώνες για την εκσφενδόνιση «εσκευασμένου πυρός», δηλ. του υγρού πυρός.

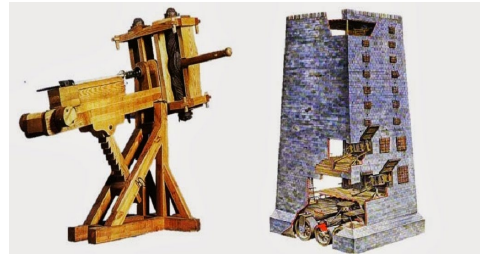
Βαριά όπλα

Τα βαριά όπλα ήταν πολεμικές μηχανές ή όργανα που χρησιμοποιούνταν από τον στρατό για την πολιορκία και την άμυνα των τειχών. Ονομάζονταν μάγγανα ή μηχανές και οι κατασκευαστές τους μαγγανάριοι ή μηχανάριοι, ενώ εκείνοι που τις συντηρούσαν και τις χειρίζονταν κουράτορες των μαγγάνων.

Υπήρχαν πολλά είδη πολεμικών μηχανών. Οι κυριότερες από αυτές ήταν:

- Οι κριοί

- Οι πετροβόλοι (πετροβόλα μαγγανικά και βαλίστρες)
- Οι τοξοβαλίστρες ή καταπέλτες.
- Οι χελώνες (χωστρίδες ή λαίσαι ή σπαλίωνες)
- Οι ελεπτόλεις ή μόσσινοι
- Οι κλίμακες
- Οι αυλοί
- Τα τρύπανα

Υγρό Πυρ

Το Υγρό Πυρ ήταν η μεγαλύτερη και η πιο αξιοθαύμαστη εφεύρεση στα Βυζαντινά χρόνια. Ήταν ένα εμπρηστικό όπλο που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στον πόλεμο με τους Άραβες. Η επιτυχία του ήταν τεράστια και οι Βυζαντινοί κατάφεραν να συντρίψουν τους εχθρούς αφού ήταν αδύνατο να αντιμετωπιστεί. Οποιαδήποτε επιφάνεια έπαιρνε φωτιά από το Υγρό Πυρ ήταν αδύνατο να σβηστεί με κάθε μέσο.

Η “ναπάλμ”, όπως ονομαζόταν, ήταν το εξαιρετικά εύφλεκτο υλικό που χρησιμοποιούνταν τόσο στην εκτόξευση με καταπέλτη, όσο και στην εκτόξευση υπό πίεση για να πυρπολήσει τα πλοία και τις οχυρώσεις των εχθρών. Η σύσταση αυτού του υλικού παραμένει άγνωστη μέχρι και σήμερα αφού οι Βυζαντινοί φρόντισαν να την κρατήσουν μυστική στο πέρασμα των χρόνων. Ο αυτοκράτορας Ρωμανός Β' (959-963 μ.Χ.) κατανοώντας την αξία του ανακήρυξε ότι τρία πράγματα δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να βρεθούν σε ξένη κατοχή: τα βυζαντινά αυτοκρατορικά εμβλήματα, οι βασιλικές περιγίπισσες και το υγρό πυρ. Όπως αποδείχθηκε, τα δύο πρώτα, περιστασιακά, απονεμήθηκαν σε ξένους ηγέτες αλλά ποτέ το τρίτο.

Το Υγρό Πυρ αρχικά χρησιμοποιήθηκε στις συγκρούσεις στην θάλασσα. Τα πλοία που μετέφεραν αυτό το υγρό ονομάζονταν δρόμωνες. Το σχέδιο της συσκευής πυροδότησης δεν είναι εντελώς γνωστό στους επιστήμονες αλλά πιστεύουν ότι η κατασκευή της ήταν περίπλοκη γιατί μια συσκευή και η ναπάλμ είχαν πέσει κάποτε στα χέρια των Βουλγάρων, αλλά εκείνοι δεν κατάφεραν να την χρησιμοποιήσουν.

Η δραματική επίδραση του υγρού πυρός και η μέθοδος εκτόξευσης, σύμφωνα με τον Βυζαντινό ιστορικό του 16ου αι. Θεοφάνη, “έκανε τους εχθρούς να τρέμουν από φόβο” (Bagnall, 2984).

Τελευταίος μνημονεύει τη χρήση υγρού πυρός ο ιστορικός της Άλωσης Φραντζής: με υγρό πυρ απωθήθηκαν οι Οθωμανοί που άρχισαν να σκάβουν σήραγγες κάτω από τα τείχη της πόλης, ενώ υγρό πυρ χρησιμοποίησε ο Φραγκίσκος Φλαντανέλα, κυβερνήτης πλοίου ναυλωμένου από τον Κωνσταντίνο ΙΑ' Παλαιολόγο, εναντίον μοίρας του Οθωμανικού στόλου στις 20 Απριλίου 1453, που χάθηκε στον Βόσπορο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

<http://www.exploringbyzantium.gr>

<https://el.wikipedia.org>

<http://vizantinaistorika.blogspot.com>

<https://www.worldhistory.org>

ΒΙΒΛΙΑ:

Babuin, A., Τα επιθετικά όπλα των Βυζαντινών κατά την ύστερη περίοδο: 1204 – 1453, Ιωάννινα, 2009